

ԱՐԴԱՆՈՅՍ ԱՐԱՐՏԵԱՆ

Հատը 3 մեծալիք Իզմիրի մէջ		ԿԸ ՀՐԱՏՐԱՊԱՐԱՐ ԶՈՐԵՔՅԱՐԹԻ ԵՒ ՇԵՐՈՒ ՕՐԵՐԸ		Դուրսերը 4 մեծալիք Հատը	
Յ. Գ. ՍԱՐԳՍԻԱՆ		Տ Ա Ր Ե Դ Ի Ն Կ Ա Ն Ի Կ		Ծ Ա Ն Ո Ւ Շ Ա Դ Ի Ն	
Համարատու — Տնօրէն		ԻԶՄԻՐ Օսմ. ոսկի	1	5 զրուշ տողը	ՄԵԿ ԱՆԳԱՄ
		ԴՈՒՐԱՐ Մէճիւր/յէ	6	2 զրուշ	ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ
		ՕՏԱՐ ԵՐԿԻՐ Յրանք	25	60 փարա	ԵՐԵԿ ԱՆԳԱՄ

Խ. ԴԵՐԶԱԿԱՆ, Կը տնօրինէ բաժանորդագրութեան եւ ծանուցման վե-
րաբերակ բոլոր գործերը: Բուսիյէ-Պէտէսմէն
Որ եւ է գրութիւն, յօդուած կամ նամակ, որ ուղղակի ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԵԱՆ
կը վերաբերի, տնօրէնին կը դրուի: Սէվի Խան Թիւ 17

ԻԶՄԻՐ, Հինգ, 10/22 ՓԵՏՐՈՒՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՆԵՐՍԻՍ ԵՒ ՄԵԼԻՍԵՆԿ

Պարագայի կրկին բացուե-
ցաւ: Օ՛ն, ողբերգութիւնն վերջ
ահա կատակերգութիւնն՝ որ կու-
գայ ի տեսարան: Սակայն կ'ե-
րեւի թէ դառնութիւն պիտի ծնի
այդ կատակերգութիւնն եւ բարձ-
րաձայն քրքիշք յետին ծայրն
հասնելով՝ արտասուօք պիտի լը-
նուն աչքերը: Այսպէս է այս
արտասուաց հովիտն իրողութեանց
բնկացողը

Սէւեէ-Մաւա, ինչպէս սովո-
րաբար, նոյնպէս իր վերջին ամ-
սախտութիւնը կ'ողբերգէ: Եւ ինչ-
միաձայն կ'աթողիկոսական բնու-
թեանն: Վերստին յօդուածն
ծին ի՞նչ հատուածին մէջ է եւ
սակայն պարզ կատակերգութիւն
մ'է՛ այդ ողբերգութիւնն կար-
ծուածը, կամ գոնէ պիտի հե-
տեւի կատակերգութիւնն մը, որ
տեղի պիտի տայ կուրծքին ու-
կորներն յօդուածն ու աչքերն
արտասուք լեցնող բուռն եւ ծայ-
րայեղ քրքիշներու: Ար. Մաւա-
դառն վիշտեր յայտնած միջոցին
հալ հատուածին մէջ՝ աղգային
մամլոյ, Ներսէս Պատրարքի կա-
թողիկոս ընտրութեան փախաք
յայտնող անձանց, եւ մասնաւո-
րապէս Աբաղիոս Եւսէփի դէմ: Ա-
յս վիշտերն յայտնած միջոցին
մը փարսանիք տեղ առաւ ամբաստա-
նութիւններ եւ անխոհեմութիւն
ներ ընելու: (Անշուշտ կը ներուի
մեզ այս բառերուն գործածու-
թիւնն երբ բառ կարգին ապա-
ցուցանենք զանոնք:) Կը զարնէ
ալ ու ձողի, կը հարուածէ աս
ու ան անխոհեմաբար՝ պարզապէս
իր սիրեցեալ Մելքիսեդեկին հա-
ճելի ըլլալու բուռն եռանդէն
մոլեւելով: Երկու կուսակցութիւն-
ներ կը ցուցնէ մեր պատկառելի
պաշտօնակիցը, մին՝ այս կամ
այն իշխանութեան հաճելի անձ
մը կ'աթողիկոս ընտրելու ուղղով, եւ
այդ անձը կը կեդրոնաւորէ Ներ-
սէփի անձին մէջ: Միւսը՝ նախա-
պէս աղղիւս օգտակար անձ մը
կ'աթողիկոս ընտրելու ուղղով, եւ
այդ անձը կը կեդրոնաւորէ Մել-
քիսեդեկին անձին մէջ: Առաջին
կուսակցութիւնը կ'անուանէ յան-
դուզն, հնարագետ, սահմանա-
գրութեան օրինաւոր միջոցներն
արհամարհող, վստիքի, կրօնէ,
ըզօրութիւնն ու զաւն իւր կողմն
ունի: Վերջին կուսակցութիւնը

կ'անուանէ աղղիւս սահմանադրու-
թեան հակող, աւելի համեստ եւ
աւելի հանդարտ երեւցող, վա-
սնդի, կ'ենթադրէ, այդ կուսա-
կցութիւնը կը կարծէ որ ճշմար-
տութեան եւ արդարութեան վը-
ճիւղներն անմիջական են: Կը-
դուզակէ թէ՛ առաջին կուսակ-
ցութիւնը պիտի գործածէ զէն-
քեր, որք են ստույգութիւնն ու զը-
պարտութիւնը, թէ՛ վերջին կու-
սակցութիւնն եթէ ձայն անդամ
չը հանէ պիտի բաժնատու՝ որ
դաւեր կը նիւթէ, կը կաշառէ որ
իր նպատակին հասնի:

Իր այս դիտողութեանց մէջ,
Ա. Մաւա եթէ չըսահմանաւորէր
կ'աթողիկոսական ընտրելիներն,
եթէ մասնաւոր չընէր իր ցու-
ցած կուսակցութեանց մարդերն
ու քրքիշներն, ոչինչ առաւելու-
թիւն պիտի ընէինք այս մամլին,
եւ որ աւելին է, իրաւացի գըտ-
նելով իր դիտողութիւններն ու
վճիռները՝ պիտի հաւատայինք
իրեն բաժնին թէ Աղղիւս իրօք ա-
նարժան է Սահմանադրութեան:
Բայց Ա. Մաւա այդ ստույգութիւն
այժմ շատ հեռի է ընդհանուր
ըլլալէ, շատ հեռի է ուրեմն
ճշմարիտ եւ անկեղծ ըլլալէ: Ա.
Մաւա եթէ Մելքիսեդեկին հա-
մար մասնաւոր բուռն եւ չափա-
զանց համակրութիւնն մը, սէր մը
չըսածէր, եթէ որեւէ կերպիւ
մեզ անձանց անկախութիւններ
չունի Նորին Սրբազնութիւնէն,
եթէ ինք Աղղիւս մեծամասնու-
թեան, կամ աւելին ըսենք, Աղ-
ղիւս ամբողջութեանն անձանց
կ'աթողիկոս մը Աղղիւս իրող եկե-
ղեցական դատուն մէջ անգուգա-
կան ցուցնելու անդուստ եռանդէ
մը չը տօչորիր, ի՞նչ է ուրեմն
պատճառ, որ ամեն պարագայի
մէջ դառն արտասուքներ կը հո-
սէ, ամեն առթիւ մէջ դառնա-
պէս կը գանգատի եւ մինչեւ իսկ
լեղի մաղձեր կ'իծափէ այն ամեն
անոնց վրայ՝ որ Ներսէսը Մելքի-
սեդեկէն աւելի արժանաւոր կը
դատեն Լուսաւորչի Աթոռին վը-
րայ բաղմնելու: Ո՛վ որ այդ կար-
ծիքներն ունի, ո՛վ որ այդ պար-
զապարտին տէրն է, ո՛վ որ
Ներսէսն իր անձնութեան մը
եւ գործերով աղղիւս օգտակար
եղած կը դատեն, ո՛վ որ ընա
Մելքիսեդեկէն աւելի կը սիրէ,
վերջապէս ո՛վ որ այս վերջինն
անգուգական եկեղեցական մը
կամ դերբանական արարած մը
չընկատէր, նա՛ Ա. Մաւա աչքին
առջեւ վատ է, զրպարտիչ է,
բանասերիւ է, եւ աւագիւր է,
կաշառ կերպարան է, անուանա-
րէն է, ուրիշն աղարտող է, չա-

րախօս է, վատ խորտակներու,
նենգաւոր կուսակցութիւններու
եւ հին ցաւեր ունեցող խմբակ-
ներու գործիք է, եւ այն եւ այն
կամ եթէ Ա. Մաւա Ներսէսի
դէմ հակակրօնութիւն չըսածէր,
եւ դադանի նպատակ մը չունի
զանի տուելու եւ նորա ամեն
չարժման մէջ թերութիւններ
նշմարելու համար, ի՞նչ է ուրեմն
պատճառ, որ մի եւ նոյն կացու-
թիւնը կը բռնէ, միեւնոյն լեզուն
կը գործածէ՝ Նորին Ամենապատ-
ուութիւնն յարգողներու, անոր
գործերը գովաբաններու եւ
վերջապէս զինքն Հայրապետու-
թեան Դահլէ տեսնել փախաքող-
ներու դէմ: Կարելի է ուրեմն
ենթադրել, թէ Ա. Մաւա ան-
կեղծ է իր դիտողութեանց եւ ա-
ստույգութեան մէջ, երբ կըսենք
իր անկեղծ տեսլութիւնն առ-
մին եւ բացորոշ սէրն առ միւսն,
երբ պարզօրէն կը ցոյցնէ մեզ,
թէ աւելի ինքն է որ թագուն
նպատակներու կը ծառայէ քան
ուրիշներ, քանի որ աղղիւս
յարգուած եւ գնահատուած
անձնաւորութիւն մը՝ ստորագա-
սել կըլիորձէ աղղիւս անձնաւոր-
եւ անգործ մի անձնաւորութեան
ի՞նչ տրամաբանութեամբ կ'ը-
րակացունէ Ա. Մաւա, թէ վատ
ու դատապարտելի խորտակներու
չահանգիր կուսակցութիւնն
ու եւ հին ցաւեր ունեցող խմբ-
ակներու գործիք եղած է ոք,
երբ Ներսէսը Մելքիսեդեկին
համար մեզնէ նախաւորէր հա-
մարելով անոնց բաղդատութիւնն
ընել փորձած առեւն վերջնոյն
թերութիւնները կը ցուցնէ: Ա.
Մաւա եթէ հեղինակութիւնն մը
չհանչէր Հայ դատակրօնութեան
կուսակցութեան մէջ առաջին դեր-
քը բռնող Մաւա տեսլութիւնը,
գոնէ ուշադրութիւն ընէր կը-
պարտաւորէր նորա հետեւեալ
խօսքերուն, որ ի վարուց անտի
ընդունուած սկզբունք մը կամ
օգուտ չենք համարիր, բաժն է
Մաւա, խորհուրդ տալ անոնց,
որք Աբաղիոս քննադատական
յօդուածն ու դէմ իրենց զգացած
վիշտն արտայայտելու մասին
խտիր չեն դնէր օրինաւոր եւ ա-
պօրէն միջոցներու մէջ, . . . որ
քիչ մը սովորն յարգել չ'աշտե-
ալու՝ Եւսէփի կոչուած բանն յանուն
որոյ իրենք երբեք խօսք չընին
եւ դարձեալ խիղճ չեն ընէր,
չարաչար քննադատել ուրիշ եւ
կեղեցական մը, որ քան զՄել-
քիսեդեկ եպիսկոպոսի արժանիքը՝
չատ աւելի օգտակար ծառայու-
թիւններ մատուցած է Աղղիւս,

ըսել կուզենք՝ Ներսէս Պատրի-
արքն: Աբաղիոս հրատարակու-
թեանց մէջ մեք տակաւին այն-
չափ խտուրթին, անպատեհու-
թիւն եւ հանրային ֆուտ ալ չը-
տեսնենք, որքան Ա. Մաւա հա-
կապարարքեան յօդուածն ու
տեսած ենք: Արդ, այս վերջ-
նոյն հրատարակութիւնները կար-
ծեաց ազատութեան իրաւամբ
արդարացիներն իրենց ճշմա-
րիտ ազատամտութեան վրայ
կարի խեղճ գաղափար մը կու-
տան մեզ՝ այնպիսի թշնամական
ընթացք մը բռնելով Աբաղիոսին
դէմ: . . .

Մաւա այս հատուածը մէջ բե-
րինք՝ լոկ հասկցունելու համար
Ա. Մաւա, թէ Կրօնէ-ի առաջնութեան
յարգել ինչպէս ամենու, մաս-
նաւորապէս եւ իր պարտաւորու-
թիւնն էր, իր մի կարեւոր եւ
առաջնակարգ թերթ հայ լրա-
գրութեան ապագային մէջ: Եւ
համարելով թէ Աբաղիոս որ եւ է
կուսակցութեան կամ խմբակի
գործիք չէ, անոր կարծեաց հերք-
ման փութալ միայն, եթէ որ-
ժան կը դատէր, փոխանակ թոյլ
տալու իր սիրեցեալ Մելքիսե-
դեկին մարդոց՝ որ Պօլոյ մամլոյ
միջոցաւ զմեզ անուանարկելու
փորձեր ընէին, ինչպէս կըսէ
Մաւա հետեւեալ հատուածին մէջ
թէ. «Դաւառ. Վարչութիւնն Ա.
Մաւա մէջ անուղղակի հերքում
մը տուաւ Աբաղիոսի առաջարկու-
թեանց, թուելով Մելքիսեդեկ
եպիսկոպոսի առաջնորդութեան
օրով կատարուած օգտակար գոր-
ծերը: Բայց այս բառական չա-
րեցաւ, կը յարէ Մաւա, եւ այլ
եւ այլ անձինք, չափազանց եւ
ռանգէ մը մղեալ, ուղեցին Պօ-
լոյ լրագրաց մէջ իսկ հրատարա-
կել (եւ մասամբ հրատարակեցին
ալ) այնպիսի գուհիկ յարձա-
կութիւններ ընդդէմ Աբաղիոսի, որք
ոչ գործնական պատիւ կը բե-
րեն, ոչ ալ կը նպաստեն առա-
ւել ի վեր հանելու Գեր. Մելքի-
սեդեկի եպիսկոպոսի արժանիքը»

Բայց Ա. Մաւա կը թուի թէ,
ոչ կարծեաց ազատութեան եւ-
րես կուտայ ոչ ալ Պատրարքը
կ'աթողիկոսութեան արժանի դա-
տողներուն, այլ միշտ իր սիրեց-
եալ առաջնորդին սէրէն յարգ-
տակարած՝ վատ խորտակներու
ցած կուսակցութիւններու եւ հին
ցաւեր ունեցող խմբակներու գոր-
ծիք ըլլալ կամ գոյներ ունենալ
կը կարծէ ամեն անոնք՝ որք ըզ-
Մելքիսեդեկ երկնից եօթերորդ-
յարկը չեն բարձրացունէր, եւ
գոյներ ունեցող գործիքներուն
առաջինը կը դառնէ զՄաւա: Ա.

պաքէն ի՞նչ ըսել կուզէ Ա. Մա-
ւա՞ սո խօսքով, թէ «Իրաւի տը-
գէն քաղքին քաղքական Հայ
թերթին գոյներն յայտնի են»:
Մեր պատկառելի պաշտօնակիցն
ի՞նչ մտօք կը մտնէ մեր քրքիշ
Ներսէսի՝ անպատճառ Լուսա-
ւորչի յարգ կարգուելուն ջերմ
փափաք, եւ Մելքիսեդեկի դէմ
թշնամութիւն տածող գոյներ,
կամ թէ, հին ցաւեր ունեցող
խմբակի մը յաւիժ գործիք
դարձած ըլլալու գոյներ, կամ վերջապէս
Պօլոսն հրահանք ընդունող գը-
գոհներու բերանը դարձած ըլ-
լալու գոյներ: Այդ կարծիքնե-
րը կը յայտնուին Ա. Մաւա մեր
վրայ, ինչպէս իր ճառին ըն-
թացքէն եւ կըմակարելու: Սակայն,
իր բաժնին պէս, շատ
գիւրջն է բռնել, պէտք է ապա-
ցուցանել: Երբ ուղղուցաւ մեզ
Գեր. Մելքիսեդեկին ջատագովող
յօդուածն ու մեզնէ մեզնէ
երբ Մելքիսեդեկի զարմացող-
ներն իրենց կարծիքը մեր թերթ-
ին մէջ հրատարակելու ուղղին
եւ մենք իրենց կարծեաց աղա-
տուութիւնը չը յարգեցինք, որպէս
դի Ա. Մաւա իրաւունք ունենալ
ըսելու թէ մենք զգոհներու
խմբակի մը, որ Մելքիսեդեկի
դէմ առեւելութիւն եւ թշնամու-
թիւն ունի, գործիքն եղած ըլ-
լայինք: Մենք շատ սիրով կը
հրատարակէինք նաեւ իր հրա-
տարակած ծանուցեալ պաշտօնա-
նութիւնը տղայական քննադ-
րութիւն չընելով՝ մեզ եւ որեւէ
անոր մէկ օրինակը: Մեր սիր-
բունքն է ամեն խնդրոյ թերթ ու
դէմ կարծիքներն հրատարակել
եւ մեր մասնաւոր կարծիքներն,
հերքողական կամ հատապատեհեմ,
յաւելելու ատեն: Այս է ահա
մեր ճշմարիտ գոյնը՝ զոր իր բուռն
քրքիշ չէ կըցած նշմարել Ա. Մաւա
որոյ գոյնն անգոյն է կարծես,
կը կը յայտարարէ թէ շուայլ չէ
իր գովեստներուն մէջ, թէ կը-
յարգէ անկեղծութիւնն ու ճշ-
մարիտ աղղիւսութիւնը: Դժ-
բաղդարար մէկին աւելի առիթ-
ներու մէջ տեսնուած է, որ իր
անկեղծութիւնն ու ճշմարիտ աղ-
ղապիտութիւնն անհաշտելի գըտ-
ուած են իր զանազան յօդուա-
ծոց հետ: Հանգուրձած է՝ երբ
թերթութիւններն իրեն առաւել-
նութիւններ հաշակուած են, իսկ
հանգուրձած չէ՝ երբ տեսած է
որ հաշակուած են մէկու մը տ-
աւաբնութիւններէ զուրկ եւ թե-
րթութիւններով լի ըլլալը: Աղ-
ղային մամուլը՝ մինչեւ որ է-
ջերը չընայ հանրային խնդրոյ

վրայ դարձած ամեն կերպ կար-
ծեաց և քննադատութեանց,
թէ և ըլլան նոքա ծայրայեղ ան-
կարելի է ենթադրել կամ ըն-
դունել թէ այդ մամուլն անկեղ-
ծութիւն և ճշմարիտ ազդասի-
րութիւն կրտած է: Այս եղած է
մեր սկզբունքն և այսպէս պիտի
շարունակէ, ցորչալի մեր խմբա-
գրութիւնը կամ տնօրինութիւնը
շարունակէ Սեւշուրի մէջ:

Եւ ի՞նչու չունենանք այն ա-
զատութիւնն՝ որ կը հարուածէ
մարտիկներն ու մարտիկներն
ներս հանրային անձնաւորու-
թեանց, կամ կը բարձրացունեն
ու կը զովաբանեն անոնց առաքի-
նութիւններն և ուղղութիւննե-
րը: Ո՞վ կըսէ թէ, Սեւշուր կը-
պարտաւորէր Մեղրիսեղեկին հը-
րեշտակաց դասը բարձրացունել
և զայն աղբիւն մէջ եղանակ և-
կեղեցական մը նկատել, և այդ-
պէս նկատումով մերժէր այն ա-
մեն գրութիւնները՝ որք իրեն
կողմէն էին այդ եկեղեցական-
նին արարքն ու կեանքը քննա-
դատող, ո՞վ կըսէ թէ Սեւշուր
կը պարտաւորէր Մեղրիսեղեկի
պաշտպաններուն հաճելի թուել,
Ներսէս Պարթևոսը անկէ շատ
աւելի արժանաւոր, շատ աւելի
գործունէայ և շատ աւելի ընդ-
հանուր Աղբիւն օգտակար չըլլա-
ցնելով: Ի վերջոյ երեսփոխանական
Ժողովն և Ա. Մամուլ ազատ են Ն.
Սեւշուրին թէ ան լիարժեք իրենց
Յայտարարին քանակը գործառ-
նութիւններն և ջանալ որ նա կա-
թողիկոս ըլլայ և կամ մնայ միշտ
և յաւիտեան Իշմիրի Առաջնորդ-
դական ամբօխն վրայ: Իսկ
ինչու Սեւշուր, կամ իր մեղքաւ
այլը, ազատ չըլլան կարծելու,
թէ Մեղրիսեղեկի եպիսկոպոս
կաթողիկոս ըլլալու յարմար և-
կեղեցական մը չէ, թէ մեր գա-
ւառական Ժողովը թուած քան-
ակը գործէր անոր չըղատկա-
նելու զատ, այդ գործող մեծ
մասն զաւոր թերութիւններն
ու թուրքութիւններն երևան կը-
հանէին, ինչպէս ցուցայինք այդ
գործառնութեանց իւրաքանչիւ-
րը քննադատած ատենին:

Երբ կարծեաց ազատութիւնն
հիմ և ազատ քննադատութիւնն
սկզբունք ունենալով՝ Մեղրիսե-
ղեկի մը թերութիւններն ու
Ներսէսի մը առաւելութիւնները
քննելու փորձ մ'ընինք, երբ այս
կերպով կարծեցինք թէ մամուլը
ազատութեան աշակերտած էինք
երբէք կրնայինք յուսալ միթէ,
որ Ա. Մամուլ իրը քաջ հմուտ
մամուլ սկզբանց և յարգող նորա
ազատութեան՝ անուանարկիչ,
զրդարութիւն, վատ խորտամեծ
և ցած կուսակցութիւններու
գործիք կ'օղբ զմեզ, մերթ ուղ-
ղակի և մերթ անողղակի կեր-
պով: Հոս է ահա Ա. Մամուլ զըր-
պարտութիւնը: Իրնայ ըլլալ որ
մեր անցեալ յօդուածոց սա կամ
նա կէտին մէջ օխտաւոր ըլլայինք,
անխաղաղութիւնն Աստուծոյ միայն
յատուկ է, և սակայն փոխանակ
այդ օխտաւորն ուղղելու, ինչպէս
որ հրաւեր ալ կարգադրած էինք,
Մեղրիսեղեկի մարդիկ չ'ամաչե-
ցին ամեն կերպ անլուր հայհոյ-
անքներ լուստով մեզ գէտումնք
բանիւ և ոմանք գրով: Ի վերջոյ
միթէ, որ մեր հասարակութեան
նշանաւոր դատուն վերաբերող
անձինք, որոց անունը չենք

հռչակէր խնայելով իրենց պատ-
ւոյն, որ ճարտարներու մէջ օտար-
աղբի անձանց մօտ, օտար լեզ-
ուա խոյ, մեր յարգանքի դէմ
իրենց սկզբնաւ մարդն ուղա-
րով՝ իրենց բերանին և պատուին
անկեղծ բառեր գործածեն մեզ
դէմ: Սակայն թող դիտենք այդ
պարսկերէն, որ ո՞չ իրենք, ո՞չ
իրենց պաշտած կուռքն եղող
Մեղրիսեղեկ, և ո՞չ որ և է ուր
չեն կարող աղբիւ մեզ կրկնել,
ցորչալը չենք չեղիր օրինաւորու-
թեան ուղիներ:

Ա. Մամուլ խիստ վճռողական է
իր խօսքին մէջ, թէ «Թողութիւն
սուտ է այն լուրը թէ Սեւշուր
խափանելու փորձեր եղած լինին»:
Մեր պատկառելի պաշտօնակիցը
կը կարծէ նաեւ գիտեալ, ի՞նչ կը
սեմ, կը զիտնայ վճռել թէ «ոչ
միայն այդպիսի փորձ մը չէ և-
ղած, այլև Գեր. Մեղրի. սրբա-
զանին սկզբանց հակառակ և
պարզապէս հնարք մ'է տեղույս
օրադրին կողմէ կարեկցել թիւն
և համակրութիւն հրաւիրելու իր
միայն (sic) և իր զրածնեւուն իր
ճշմարտութեան գոյն մը տալու»:

Նախ, Ա. Մամուլ երբեք անգե-
կութիւն չունի, թէ մենք կա-
ռավարութեան կողմէ ստուգած
ճնշ Սեւշուր խափանելու համար
եղած փորձերն և փորձաքննութեան
անունները: Մեր պատկառելի
պաշտօնակիցը թող գիտնայ, որ
օրինաց և օրինաւորութեան մէջ
այդ անփորձ փորձաքննութեան
թուով մնալուն համար է որ այդ
փորձերը չիտրուած ցուցնել կը
փորձեն:

Երբորդ, Ա. Մամուլ անխոհե-
մութեան մը կը արժէ հասկանալ
որ պաշտօնակիցն զոյն մը կուտայ
ինքն իրեն, ըսի իր կողմէն ըն-
տով թէ այդպիսի փորձեր չեն
եղած: Եւ ինքն իրեն պաշտօնա-
կան գոյն մը տալէն այնպէս կը-
հետի, որ տեղույս աղբային
վարչութեան ղեկին իր ձեռքն է,
կամ աւելի բացարձակ ըսելու հա-
մար, տեղույս աղբային վարչա-
թիւնն իր ձեռքը խաղաղի մ'ե-
ղած է: Ի՞նչ որ է, հարկ չէ ծան-
րանալ այս կէտին վրայ:

Իսկ դարձ Ս. Մամուլ այն են-
թադրութեան կամ վճռոյն թէ
Սեւշուր խափանելու փորձը մեր
կողմէ հնարուած սուտ մ'է մեր
վրայ կարեկցութիւն և համա-
կրութիւն հրաւիրելու, կամ մեր
ըսածներուն ճշմարտութեան գոյն
մը տալու համար, թող լուս-
գիտնայ մեր պատկառելի պաշ-
տօնակիցն, ինչպէս նաեւ իր սի-
րեցեալ Մեղրիսեղեկին ու Նորին
Սրբապետութեան զարմանահար,
թէ մենք չենք գտնուիր այնպի-
սի վիճակի մը մէջ որ կարօտ
ըլլանք կարեկցութեան, թէ և ու-
րաշակի չենք հասկնար թէ ի՞նչ
բանի համար կամ ի՞նչ կէտի
մէջ կարեկցութեան կարօտ կեն-
թաղը զմեզ Ա. Մամուլ: Իսկ
համակրութեան մասին, կարծեմ
այնքան սղտը չ'ունինք կամ
չենք նուաստանար մարտուր՝ որ-
քան Ա. Մամուլ կըսէ թէ Գեր.
Մեղրիսեղեկ չ'ընտառաւորաբար կա-
թողիկոսական քուէ մարտուր:
Մեր լուրերը կը հրատարակուի,
բարձրովն անկեղծ, անկողմնակալ
և կարծեաց ազատութիւնն իրեն
սկզբունք ունենալով, բնական է
ուրեմն որ այդ սկզբանց ծառա-
յողը համակրութեան մեղն, աւանց

մեր կողմէ իրենց համակրութե-
ան մարտուր միջոցներ ներթելու:
Եթէ իրօք մեր վրայ կարեկցու-
թիւն և համակրութիւն հրաւի-
րելու նպատակ մ'ունեցած ըլ-
լայինք, մինչև հիմայ շատ ա-
ռիթմեղուն մէջ կրնայինք բնեղ
այդպիսի փորձեր, հրատարակե-
լով այն ամեն թագուն և ուղ-
ղակի կամ անուղղակի ԲՅՔԻՆԵ-
րն ու ներթուած դաւերն՝ որք
շարունակ կըլլան մեր լրագրին
նկարագրէն միտակով կամ եւ-
մտական ուղղութեան մէջ լքում
կամ խաբարարութեան պատճառ-
ով՝ անոր ինքնին խափանումը
գիւրջանելու համար: Եթէ մեր
պատկառելի պաշտօնակիցն ան-
տեղեակ է այս իրողութեանց,
շատ հնչալ է իրեն ստուգել զա-
նանք իր և Սրբապետին բարբա-
րը չըլլալու համար: Այդ
իրողութիւններն հրատարակելով,
կրնանք, իրնայինք մեր սկզբանց
միջ շատ համաձայն անձանց հա-
մակրութիւնն ու հետեւորդ
այդ դաւերուն դէմ անոնց զայ-
րային հրաւիրել, սակայն կը կըրկ-
նենք, խիստ դժուար է մեզի հա-
մար այդ կերպ ղեկավար մ'ընել:
Սեւշուր արդի խմբագրութիւնը
կամ անօրինութիւնը ցորչալի իր
արամադրութեան առկ ունի այս
թերթը, չը պիտի ընկրկի երբեք
իր գծած չուղին մէջ, պիտի
խօսի ճշմարտութիւնն ու երբեք
երես չպիտի տայ չղբարկութե-
ան, կեղծաւորութեան և նիւ-
թային շահու տիկնալութեան
խղճի և համոզման հակառակ ե-
ղած գովաբանութեանց: Չը պի-
տի դադրի հռչակել թէ ինչ
կ'արժէ Սեւշուրը թէ ևն: Եւ
չիտ ունի Մեղրիսեղեկի մը թէ
Ներսէսի մօտ և թէ իր կեկեղե-
ցակցութեան, նաեւ չը պիտի
փախցնէ անիթը քննելու քնն-
նադատել այն ամեն աղբային
գործերն ու խորտակիւնները
զորս աղբին շահաց միտակար
և աղբային յառաջողութեան
փառաբանութեան կը կարծէ,
ինչպէս չպիտի կտակ գովել այն
գործերն որք իրօք աղբին օ-
գուտ կ'արտադրեն, և նորա բա-
րեւելութեանն ու յառաջող-
մանութեանը կը նոյնատեմ:

Աւելի խորը պիտի խափանեցնե-
ուրեմն, և մեր մինչև հիմա
սկսածն ու արդիւն հրատա-
րակելով, պիտի ցուցնենք թէ
ինչ կամ ո՞վ է Ներսէս և ինչ
կամ ո՞վ է Մեղրիսեղեկ:

Ինչպէս որ ազատ համարած
էր Մեղրիսեղեկին, քննադատ-
ան ինչպէս նաեւ անաւան
կրկն կէտեր և Գեր. վերայ լուս-
կալ, նոյն և աւելի խորագրեր

(1) Մեղրիսեղեկի համարած Ե-
փեքեմի կարծիք Մարտանային
կաթողիկոս առաջարկելով, թէ և իր
կարծեաց հակառակ խօսում է իր
բոլոր գրածներին ընթացում: Մենք
էլ մենայն ազատութիւնը չենք կա-
րող մտակը Սեւշուրի կարծեաց վե-
րաբերութեամբ, որով նա դատա-
պարտու է ինքն իր յօդուածի
Գ. կէտ:

ունէր նաև Արշալոյս նոյն յօդ-
ուածի առաջին երկու կէտեր՝
որոնք յայտնի միտքերով ան-
կարեւոր էին և անբնական էին մի
կողմ թողնելով, Գ. կէտին վե-
րայ ծանոթանալ, քանի որ բոս
Մեղրիսեղեկ այդ գրութեան ipse
dedit ի նշանակութիւնն արժեւած
կը լինէ, և բնաւ չմտաբերեց ու-
րելի քար գծել, այլ բաւակա-
նացաւ իր գիտցած հրապարա-
կելով, սակայն ի մէջ այլոց Մե-
ղրիսեղեկի օրինակութիւնն և իր վե-
րայ հրաւիրել, զի Արշալոյսի գը-
րութիւն վեր ի վայր կանգնէ, ինչ-
պէս անոնց նոյնպէս և Մեղրիսեղեկ
խորհուրդներ:

Եւ ի՞նչ էր Արշալոյսի յան-
ցանք, այն որ համարձակ ցոյց
էր տված Ներսէսի անհամա-
մատ բարձրութիւն Մեղրիսեղեկին:
Կի՞ն, և ահա Մեղրիսեղեկի սկսե-
մեղադրել նրան (Արշալոյսին),
թաքուն պահելով իր խափան
նպատակ և միայն «հօկայ» ե-
կեղեցականաց պատիւ պաշտպա-
նել կեղծելով: Մենք պահ մի
անկեղծ համարելով Մեղրիսեղեկի
յայտարարութիւն, կամենում
ենք գիտեալ Մեղրիսեղեկի
«հօկայութիւն» որք արժանի ա-
նէ մինչև իսկ լուրով Ս. Լուսա-
ւորդի թողած Գահին (իսկ մեր
կաթողիկոս Տիտաններին հետ
գործ չունէ), որք պահելու և
պահպանելու համար ամենայն
բան կարգաւ ենք, նրանով քն-
նել և նրանով կամենում ենք
իրեն ուրոյն Աղբ. կանգնել այլ
պղծեր չարքում, և թողնել որ
մի քառասուն տարի (Մարտիկոսի
կաթողիկոս) կաթողիկոս լինէ,
ինչպէս ինչ էր Մարտիկոս իր
3378րդ համարում, անուշտ մնա-
ւայած լինելով նաև այն պարա-
գայ, թէ քանի կենդանի գրու-
նեղում էր լուսահողի Պօղոս Ս.
Թողիկոսի, իր ժամանակին
Մեծ ՄԱՐԿԻՆ, մի և նոյն պատ-
ճառի համար, որք լուր չէր նրա
և կեկեղեցական գաւառը Տաճկա-
ստանում: Եւ ինչ Մեղրիսեղեկի
առաւելութիւն կամ բարձրու-
թիւն կամ հօկայութիւն կայա-
ցած կրնին գերմանալուստա-
ցած Վարդապետական—Աստ-
ուածաբանական վկայագրի մի-
ջում, մենք լուրջարժանի յայտ-
նում ենք որ Մեծ ՈՉ ԼՈՒՏԵ-
ՐԻ ԱՍՏՈՒԱՆԱՐԿԱՆՈՒԹԻՒՆԵՆ Է
ՀԱՐԿԱՆՈՐ ԵՆ ՈՉ ՎԱՐԿԱՆ
ԵՆԱՆ ՎԱՐԿԱՆԱՐԿԱՆՈՒԹԻՒՆԵՆՆԵՐ,
որոնցից հաւատարմաւ խորհում
է չայոց Աղբ:

Մենք Արշալոյսին յանցաւոր
ենք համարում ոչ եթէ նրա
համար որ Մեղրիսեղեկին քն-
նադատեց, այլ այն միտք պատ-
ճառով որ դատաւարակի և
անկեղծ մի մեղք գործեց այս
վերջինին համաձայն Ներսէսի
նման մի անգղադական անձնա-
ւորութեան հետ, Ներսէսի հետ
որ մի կենդանի զոհ է գործած
Աղբի համար, և Մեղրիսեղեկ
ինչ արած ունէ, քանի կ'ընեն
զին կարած մինչայն Աղբի վե-
րաբերութեամբ. կարելի է Մե-
ղրիսեղեկի Զմիւռնիոյ Աղբ. վարժարա-
նաց յառաջգնութիւնը գովե-
լիս մեղքել մենք իր կենդանի
վկայներ, մի քանի խնդիր
պարտականք, որպէս իրեն
դատ, Տիրալը, Խանդանի և
Ա. Մամուլ: Զարմանալի չէ՞ ար-
դարեւ որ Մեղրիսեղեկի հաղոր

վերա հետաւորութիւնից միմի-
այն յիշեալ պարտական վկայու-
թեանց թիւին տալով՝ մեղադրում
է Արշալոյսին, քանի որ Արշալոյս
միշտ մեծ լինելով Նորին Գերա-
պատուութեան հակառակը պըն-
դում և մինչպէս համարձակու-
թեամբ հերքում և դատաւար-
աւում իրենց Գաւառ. Ժողովին
նշանաւոր յայտարարութիւնն: Ըն-
թերցողներին կը թողնենք դատել
Վերջացնենք մեր խօսքը, Գե-
տնեք անուշտ թէ մեր գրու-
թիւն յարգելի Մեղրիսեղեկի շատ
թանկ գաւառ կըլլալէ իր սովա-
րական սնով և եղանակաւ մեզ
դէմ զինել, բայց ընտել վայրի
չենք անում, զի մենք մեր Աղբ-
ամենից վեր ենք դատում. իսկ
զուրկ Տիրալը, այս խեղճ կեն-
դանի՝ Մարտիկոս բարձրից դա-
հա՞յն զարպիւնայ յետոյ՝ նրա
մի հօկայ գովելու ատենին ԼՈՒՏԻ
մէջ, որք իւր լուսահող չըլլանա-
կով նուիրում ենք իր Գիտաղ-
նին Գեր. Մարտանային ի յի-
շատակ և ի նշան Եփեմ յարգանք:

ՆԱԳԵՆ

ԳԱՆԻ ՄԵՐ ԽՈՍՔ

Առ խմբագիր «Արշալոյս»

Արշալոյսի խմբագիրն առանց հա-
նալ կըրտաւոր հրեշմաք որ ստեղ-
ծէ անոնի ընդ Մարտիկոսի և չա-
նէ անոնի անհաւան իրարու հետ:
Իսկ ևս ոչ մեղադրութեամբ բարբա-
րեղ ճանչելու գործողութիւնն ու-
նեցած չէ՞նք այլ անկեղծ օրէն կը-
խաղաղում որ հետեւեալներն լուս-
րանեն և բոս այնմ վարդապետ
կերպ քան մի ուսանելու և խոր-
տելն օրտուկելու ընդառնակութիւնն
ուսած է քեզ օրինակ:

Ա. Քանի որ միտք գրած ևս քու
բնութեան դէմ մարտակող կար-
գով լինել վեր գործով մը, պիտի
գրականութեան տարիք, քեզ ան-
հրաժեշտ պարտք է գէթ հայերէն
կարգաւ ու գրել սորով: Եւ անուշտ
նեղի օրտուկելով չ'ալ չ'անցնել
Բ. Քանի որ երգիծարանութեան
փառք ունի, աշխատէ Պարտեա-
նի պէս վարժապետներ զանալու,
քու կատակները Վարդապետ
հիւսիսային հովն ունի ցուրտ են:
Գ. Երգիծարանութիւնն անարդ-
ականութիւնն, ընկերային մարտիկ
ներս հարուածող և քանակ բար-
յոյակով վերածող լեզուն է, քու
անպատեհ կատակներդ Հայ մարդ-
վարդին համառութիւնը վարդապետ
և մեզ անձանի լրբութիւններ քու
բողոք աւելնէ թարգմաններն են:

Դ. Թող Արշալոյս Արարտեան
քեզի խառն, օրինակ և գտադիր
ըլլայ, անոր հետեւ որպէս օր-
նաւորութեան չուղին մէջ լուսն
ունենալ, ասիլ յառաջ մարդ լինե-
լու ցոյցեր բերել, բարոյաւ Արշալոյս
սին Պրոթէ և Սեմեմանի կ'արտա-
տոյլի լայնի մէջ, սակայն տառն
իմ խորտակելու անուշտ չէ՞մ նե-
րեր որ այն յօդուածները նորին
տանես, դու օրինակութեան մէջ իսկ
տեղի ևս, այն յօդուածներն իր-
տեւանդեալ ներկայացուցի իր:

Ե. Քանի մը արժանի մէջին հա-
մար սկզբունք չ'աւանտ, եթէ երբեք
հայերէն «սկզբունք» բառին նշանա-
կութիւնը գիտես կամ ուսանելու
բնութիւնն ունի:

Զ. Եթէ այս խրատներով զգած
ոչ և ինքզինքդ ժողուես, խոր
կուտում որ գրեց քեզ մը սիրելու
պիտի սկսիմ, և իմ սիրոյ հաւատարմ
թերթի օրինակ մը բաժանող
գրուելով պիտի ապացուցանիմ, իսկ
եթէ նորին չարութիւն ընես, վրայ

THE
LIVERPOOL & LONDON & GLOBE
INSURANCE COMPANY
ԼԻՎԵՐՊՈՒԼ և ԼՈՆԴՈՆ և ԳԼՈԳ
ԱՊԱՀՈՎԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՑ
Աշխարհի մեծագույն ծախսերի և վնասների և ծախսերի
ՄԵԾԱԿՈՑՆԵՐ
Դրամագրուի և պատրաստի 6,679,175 ՄԹՐ. ոսկի
1881 տարեկան հասոյթ 1,632,484 » »
Ընկերութիւնը հիմնուելն է վեր վճարած կորուստը
17,742,921
Աշխարհի մեծագույն ծախսերի և վնասների և ծախսերի
Այս ընկերութիւնը կապահովէ հրդեհի դէմ թէ՛ Ինքնիւրի
և թէ՛ շրջակայից մէջ շէնքեր, կահկարասիներ, անշարժ գոյ-
քեր, ապրանքներ, գործարաններ ևն. Անդրիական ամենէ
մեծ ապահովական ընկերութեանց պայմաններուն համեմատ :
Ընկերութիւնը կապահովէ նաև կեանք, աղջկանց օժիտ,
ցկեանս եկամուտ, (rente viagère) ևն ևն
Ապահովելուց տրուած վերջին բաժնեգրէր (շահու բա-
ժանուումով միատեղ) 1 3/4 % եղան, տարեկան ապահովեալ
գումըն վրայ :
Գործակալ
ՃՕՆ Տ՝ ԱՆՏՐԻՍ
Ֆրանկաց թաղ, Անթուան Կոնստանտին Գերմանէն
Ապահովելու ուղղով կրնայ դիմել նաև Եղ-Պէտէրսէն Փոխ
Գործակալը Ս. Սարգիսեան եղբայր սեղանատունը :

ԸՆԹԱՅԻՆ ԴՐԱՄՈՅ

Կատար	Երբեք	Կատար
Արծի մէջ. 25,15	25,05	20
Ոսկի օսմ. 125,	135,26	107,99
Սթէրլին 157,	148,25	11856'
Ոսկի գաղ. 109,50	118,49	94,60
Վեցնոց 101,50		
Հինգնոց —		
Մէթալիք 65,		
Թղթգրմ 1000		

ԱՐՇԱԼՈՅՍԸ Հեռքէ կը ծախ-
ուի հետեւեալ տեղերը,
1. Բէշիտիէ ճատտէսի ծխա-
վաճառ Պ. Արտաշէս Ոսկանեանի
քով :
2. Գորակին վրայ Գարշէ-Կա-
ղայի նաւամատոյցին դէմ, ծխա-
վաճառ Պ. Կիրակոսին քով :
3. Գորակին վրայ ծխավաճառ
Պետրոսի քով :
Հատը 3 մէթալիք :

THE
COMMERCIAL UNION
Դ Օ Մ Է Ր Ս Ի Ա Լ Ի Ի Ն Ի Օ Ն
ԱՊԱՀՈՎԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՑ ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ
—
ԴՐԱՄԱԴՆԱԿՈՒԹ 2,500,000 ՍԹԵՐԼԻՆ ՈՍԿԻ
—
Այս ընկերութիւնը հրդեհի դէմ կ'ապահովէ Ինքնիւրի և
շրջակայի գիւղերուն մէջ, շէնքեր, կահկարասիներ, ապրանք-
ներ, կալուածներ, գործարաններ և այլն :
ԴՕՄԷՐՍԻԱԼ ԻՆՆԻՍՆԸ միւս բոլոր ընկերութեանց տուած
առաւելութիւնները կուտայ իրեն ապահովութեանը :
Վճարելիք տուրքերը մասնաւոր պայմանագրութիւնով մը
այս քաղաքի գանձարան միւս անգլիական ընկերութեանց վը-
ճարած տուրքերուն հաւասար են :
Վարը ստորագրողները արտօնութիւն ունին այս տեղ ըն-
կերութեան դէմ որեւէ գանդատի դոհոթիւն տալու :
Դրամներակ, Ֆասուլա թաղ, Վէրի (այսմ Թէնէքիտի)
Ֆէրլանէին մէջ Հին Օսմանեան սեղանատան դիմացը :
Դ Ո Ր Ն Ս Ի Ա Լ
RALPH et JOHN GOUT
ՌԱԼՔ և ՋՕՆ ԳՈՒ

ԱՐՇԱԼՈՅՍԻ ՏՊԱՐԱՆ Ի ՍԷՎԼԻ ԽԱՆ ՎԵՐՆԱՅԱՐԿ ԹԻԻ 17

գործակալութիւնը
ԱՊԱՀՈՎԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՑ

QUEEN Թագուին Ապահո-
վական ընկերութիւնը կա-
պահովէ կեանք, ցկեանս հատիժ (rente viagère) և
աղջկանց օժիտներ մասնաւոր և օգտակար պայ-
մաններով : Կապահովէ նաև հրդեհի դէմ շէն-
քեր, կահկարասիք, անշարժ գոյքեր, ապրանքներ
ևն ևն. Թէ՛ Զմիւռնիոյ և Թէ՛ շրջակայ գիւղե-
րուն մէջ առաւելագոյն օգտակար պայմաններով
պէտքս նաև փոքր Ասիոյ, Սուրիոյ, Գարամանիոյ
Յունաստանի, Բուսանիոյ և Բուսնիոյ գլխաւոր քա-
ղաքաց, Միջերկրական, Յունական, Արիւսեան
կղզեաց մէջ, Թէ՛ ուղղակի կերպիւ և Թէ՛ իւր Փոխ
Գործակալաց միջոցաւ, որք Զմիւռնիոյ Ընդհա-
նուր Գործակալութեան կախումն ունին :

QUEEN INSURANCE CO. LD
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ԳՐԱՄԱԿԱՆ
2,000,000
ՍՏԵՐԼԻՆ
ԳՐԱՄԱԿԱՆ
1,000,000
ՍՏԵՐԼԻՆ
ԳՐԱՄԱԿԱՆ
1,000,000
ՍՏԵՐԼԻՆ
ԳՐԱՄԱԿԱՆ
1,000,000
ՍՏԵՐԼԻՆ

RELIANCE Կապահովիւն ծո-
կային Ապահովական ըն-
կերութիւնը կապահովէ շրջաններու յանձ-
նուած Ապրանք և Ստալ' ծովային արկածներու
և վտանգներու դէմ, Թէ՛ Զմիւռնիոյն ուրիշ
տեղ գրկուած առեւն և Թէ՛ օտար նաւահան-
գիւղներին Զմիւռնիոյ փոխադրած առեւն : Նոյն
պէս փոխադրածափոր Միջերկրական ծովու մէջ
նաւահանգիստին ուրիշ մը փոխադրուած ծա-
մանակ :
Զմիւռնիոյ մէջ գիւղերը խիստ չափաւոր են :
Կորուստները անմիջապէս կը վճարուին Զմիւռ-
նիոյ կամ Անգլիոյ մէջ ապահովելոյն կամքին
համեմատ :

ԲԱՍՏԵՆԱԿ Թրանկաց թաղ Գեղարուլոյի ֆէրլանէն
Թիւ 2 և 3
Ճիւղ Բէշիտիէ վրայ Սէֆէրեան խանի վերի
յարկը Թիւ 3
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՐԱՄԱԿԱՆ
ՃՕՆ Ա. Ա. ԿՈՆ

Ապահովելու ուղղով կրնան նաև դիմել Սէֆէրեան
խանին քով Եսայեաններու մաղաղան ուր կը գտնուի
ՓՈՒ ԴՈՐՄԱԿԱՆ
Յ. Կ. Հիւսնեան

Մանրամասն տեղեկութեանց համար պէտք է դի-
մել վերոյիշեալ խանին վերի յարկը Թիւ 3 մաս-
նահանգին
ՏՆՕՐԷՆ
Բիքեր Ռ. Կոնի

ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՔ QUEEN ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ				
Այտրն - Ա. Արտաշիսիս	Սուսամ - Լէօն Միւր	Ուրա - Եօր Միւրիսիւս և Ընկ.	Տէտէալաճ - Եղբայր Զիմէրէլի	Ամեն գործակալութիւն իւր մաս
Ատանա - Սուրբ Լուսինի Բաւա	Թիւր - Պ. Էսէպուրիւս	Նոր Եփեսոս - Ալէքս. Միւրիսիւս	Բաւա - Ա. Գարման	Նաւոր ճարտարապետն ունի Զմիւռն
Ալէքսանդրի - Պէրլանիս և Բօթնի	Էտէմիւր - Սօկրատ Զ. Անտէն	Տիւրիւ - Վ. Ն. Սիւնաիսիս	Լիմիոս - Ի. Վ. Լամիսիս	Իւրիշ Ընդհ. Գործակալութեան ճար
Պէրլան - Ե. Տ. Սուրբ	Մէնէմիւր - Տ. Զ. Մէյմար օղլու	Չէօմիւ - Ալիսիս Միւր	Միւրիսի - Եօան. Թէօօսեանիս	տարապետն է Մ. ՆիֆՕԼԱ ՄԱՆԼԻՓԱ
Մադնիս - Մ. Տիւրմաուրուլու	Հին Ֆօլա - Բ. Վալիսիւս	Մաքրի - Ս. Ստալիսիս	Սաքիւ - Արթիւր Թիւրք	
Մէրսիս - Ե. Բաւա և Ընկ.	Նոր Ֆօլա - Վրի. հաճի Անաստասիւս	Մուրա - Բրօտր. հաճի Քիւրեաք	Սիւր - Ն. Բէթիւրիսի օրդիք	
Նապիւր - Ա. Սարուհնու օղլու	Պայլանը - Հաճի Ալիւս	Բաւա - Գալիւր Ճէվիւրհեան		
ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՔ RELIANCE ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ				
Տէն Էալաճ - Եղբայր Զիմէրէլի	Միւրիսի - Ի. Թէօօսեանիս	Սիւր - Ն. Բէթիւրիսի և օրդիք	Ալէքսանդրի - Պէրլանիս և Բօթնի	Գործակալ - Ի. Տ. Եփեսոսիս
Կիւրիսիւս - Մ. Օտոնի	Բիւրէյ - Ի. Բաւա	Թիւրիս - Ն. Գալիւրիսիսիս	Ալէքսի - Ե. Ս. Սուրբ	Չէօմիւ - Ալ. Միւր
Եփես - Ա. Պ. Թիւսի և օրդիք	Ալէքսի - Ե. Ս. Սուրբ	Թիւրիս - Ալ. Գալիւրիսիս	Պալիւր - Ա. Տուրիսի	Կորնիոս - Թէօֆ. Րիւտի
Քէօմիւր - Ի. Ա. Սէնիս	Բիւրիս - Ե. Տիւրմաուրուլու	Փալիւր - Եղբայր Թէօօսեանիս	Պալիւր - Ի. Ա. Սէնիս	Քիւրիս - Ալ. Միւր
Լարնաք - Ի. Զիւրիսի և օրդիք	Բաւա - Անթ. Պալման	Վալիւր - Ա. Ի. Միւր	Քալիւր - Վալիւր Զան	Գործակալ - Օրդիք Միւր
Լէմիս - Իւր. Նիւրիսեան	Բաւա - Ե. Բաւա	Վալիւր - Ե. Միւրիսիւս և Ընկ.	Իրաքիս - Ե. Գորիսիս	Բալիւր - Մանիւր և Ընկ.
Մաքրի - Ս. Ստալիսիս	Թէօօսեանի - Մալիւր և օրդիք	Վալիւր - Անթ. Տիւրիսի	Հանա - Ա. Բիւր	Սալիւր - Ալ. Տ. Միւրիսիս
Մէրսիս - Ն. Թալիւրիսիս	Սալիւր - Տ. Մալիւր	Սալիւր - Ս. Մալիւր օրդիք		